

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح ماده (۴) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی»

مقدمه

گزارش کمیسیون شوراها و امور داخلی به شماره (۵۴-۲ / ک ش) مورخ (۱۳۹۲/۸/۱۲) گویای آن است که اصلاحات مناسبی بر روی طرح حاضر اعمال شده اما همچنان اصلاحات دیگری نیز نیاز است. طرح حاضر تلاش دارد فقدان نماینده در یک حوزه انتخابیه مجلس شورای اسلامی را به دلیل فاصله زمانی داشتن با یکی از انتخابات مورد نظر در اصل ششم قانون اساسی، با برگزاری انتخابات به طور مجزا مرتفع کند تا از این منظر مانع ایجاد مشکل برای شهروندان ساکن در آن حوزه انتخابیه شود.

بررسی طرح

الف) در تبصره «۱» پیشنهادی آمده است «چنانچه به هر علتی یک حوزه انتخابیه مجلس شورای اسلامی به طور کلی فاقد نماینده شود و تا برگزاری یکی از موارد انتخابات مذکور در اصل ششم جمهوری اسلامی بیش از یک سال زمان باقی باشد؛ وزارت کشور موظف است ظرف ۶ ماه از زمانی که حوزه انتخابیه فاقد نماینده شده است، انتخابات میان دوره‌ای برگزار کند» که این نکات قابل تأمل است:

۱. شرط «حوزه انتخابیه ... به طور کلی فاقد نماینده شود» موجبات اصلاح تبصره «۳» ماده (۸) قانون انتخابات مجلس^۱ را فراهم می‌نماید، زیرا در این ماده وزارت کشور موظف شده است که در صورتی که «یک حوزه انتخابیه یک یا چند نماینده خود را از دست بدهد باید ظرف ۷ ماه انتخابات برگزار شود» و به این ترتیب بین این تبصره و تبصره «۳» مذکور تعارض پیش می‌آید.

از سوی دیگر در تبصره مذکور عبارت «فاقد نماینده شود» مناسب‌تر از «به طور کلی فاقد نماینده شود» و بهتر است جایگزین آن شود.

۲. به دلایل زیر زمان پیش‌بینی شده برای برگزاری انتخابات توسط وزارت کشور یعنی ۶ ماه بهتر است به ۷ ماه تغییر یابد:

- به منظور هماهنگی بیشتر با ماده (۴) و نیز ماده (۸) و تبصره‌های «۲» و «۳» آن و نیز تبصره «۶» ماده (۲۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی که در این مواد و تبصره‌های ذیل آنها مدت زمان ۷ ماه برای برگزاری انتخابات میان دوره‌ای در نظر گرفته شده است.

- فرصت استعفای مورد نظر در ماده (۲۹) برای برخی مسئولین و مقامات که قصد نامزدی انتخابات را

۱. تبصره «۳» ماده (۸) - چنانچه به علت فوت، استعفا و یا هر علت دیگر حوزه انتخابیه‌ای یک یا چند نماینده خود را از دست بدهد، وزارت کشور مکلف است ظرف مدت هفت ماه پس از تاریخ اعلام آن توسط مجلس شورای اسلامی با هماهنگی شورای نگهبان انتخابات را در حوزه مربوطه برگزار نماید.

دارند، ۶ ماه در نظر گرفته شده که باید اطلاع‌رسانی و اعلام گردد که استعفای آنان قابل تحقق باشد.

۳. در این طرح مبنای زمان فاصله «فقدان نماینده» تا «برگزاری یکی از انتخابات اصل ششم قانون اساسی» است و به زمان «پایان دوره مجلس شورای اسلامی» توجه نشده است لذا احتمال آن وجود دارد که عملاً پس از برگزاری انتخابات میان‌دوره‌ای تا پایان دوره مجلس زمان زیادی باقی نماند و انتخاب نماینده مجلس از حوزه انتخابیه مورد نظر برای رأی‌دهندگان حوزه انتخابیه در حل مشکلاتشان کم‌تأثیر یا حتی بی‌تأثیر باشد.

ب) تبصره «۲» این ماده نیز از دو جهت مغایر قانون اساسی می‌باشد:

۱. با توجه به اینکه برگزاری انتخابات مستلزم هزینه می‌باشد. طرح پیشنهادی دربردارنده افزایش هزینه‌های عمومی می‌باشد و به همین دلیل تبصره فوق مقرر نموده افزایش هزینه از محل اعتبارات وزارت کشور و شورای نگهبان تأمین می‌شود، لکن نکته قابل تأمل این است که کل هزینه اعتبارات وزارت کشور و شورای نگهبان در سال جاری براساس قانون بودجه سالیانه کل کشور مشخص شده است و نمی‌توان هزینه جدیدی نسبت به این اعتبارات پیش‌بینی کرد لذا حکم مزبور جهت تأمین هزینه عمومی جدید، تأمین‌کننده هزینه آن نمی‌باشد و با توجه به اصل هفتادوپنجم قانون اساسی که طرح‌ها و پیشنهادهای نمایندگان که به افزایش هزینه‌های عمومی منجر می‌شود را در صورتی قابل طرح می‌داند که طریق تأمین این هزینه مشخص شده باشد، این تبصره مغایر با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی می‌باشد.

۲. به موجب ذیل این تبصره دولت موظف شده اعتبار مورد نیاز را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند. مسئله حائز اهمیت در این خصوص این است که مطابق اصل پنجاه‌ودوم قانون اساسی تهیه لایحه بودجه برعهده دولت می‌باشد و لذا الزام دولت به تنظیم لایحه بودجه به صورت خاص و گنجاندن موضوعی در بودجه خلاف اصل پنجاه‌ودوم قانون اساسی می‌باشد.

۳. چنانچه این تبصره حذف شود با توجه به مواد (۴) و تبصره‌های ذیل ماده (۸) نیازی به پیش‌بینی اعتبار برای اعمال تبصره «۱» طرح نیست و هزینه جدیدی بر دولت بار نمی‌شود.

نتیجه‌گیری

در تبصره «۱» عبارت «به‌طور کلی فاقد نماینده شود» به «فاقد نماینده شود» اصلاح شود و نیز «ظرف ۶ ماه» به «ظرف ۷ ماه» تغییر یابد.

به دلیل تأمین اعتبار شدن از طریق مواد (۴) و (۸) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی برای برگزاری انتخابات میان‌دوره‌ای تبصره «۲» حذف شود و «تبصره «۱»» نیز به «تبصره» تغییر یابد.

تصویب این طرح با اعمال اصلاحات فوق مقدور است.